

N:o 86.

Ank. till Riksd. kansli den 10 maj 1897, kl. 12 midd.

Memorial, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag till Göteborgs befästade åt sjösidan och öfre Norrlands fasta försvar.

(1:a U. A.)

Sedan Kongl. Maj:t i afseende å regleringen af utgifterna under fjerde hufvudtiteln föreslagit Riksdagen att på extra stat för år 1898 bevilja, dels under punkt 23 till påbörjande af befästningsarbeten vid inloppet till Göteborg 500,000 kronor och dels under punkt 24 till påbörjande af befästningsanläggningar vid Boden 500,000 kronor, samt i en inom Första Kammaren väckt motion (n:o 5) herr friherre *R. M. Klinckowström* yrkat, att båda här ofvan omnämnda anslag, hvarterda å 500,000 kronor, ej måtte af Riksdagen beviljas, hade statsutskottet i sitt utlåtande n:o 63 hemställt:

a) att Riksdagen måtte, med anledning af Kongl. Maj:ts förevarande framställningar, hos Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta verkställa en fullständig utredning af frågan om ordnandet af landets fasta försvar i det syfte utskottet angifvit; samt

b) att, i enlighet med herr friherre Klinckowströms öförmälda yrkanden, Kongl. Maj:ts förevarande framställningar om anvisande af

dels 500,000 kronor till påbörjande af befästningsarbeten vid inloppet till Göteborg; dels ock 500,000 kronor till påbörjande af befästningsanläggningar vid Boden ej måtte af Riksdagen bifallas.

Och hade utskottet i afseende å mom. a) anfört: »Ehuru utskottet delar den af statsutskottet och Riksdagen år 1896 uttalade åsigt, att nya fästningar icke böra påbörjas, innan redan anlagda blifvit försatta i försvarbart skick, kan utskottet dock icke förneka, att frågan om ordnandet af landets fasta försvar och den ordning, hvari åtgärder härför böra vidtagas, om Riksdagen kommer att besluta fortsättande af den norrländska stambanan från Kalix elf, inträder i ett nytt skede. Då härtill kommer, att denna fråga torde böra utredas ur jemväl andra synpunkter än den rent militära, har utskottet ansett, att densamma bör göras till föremål för ny pröfning. Vid en sådan pröfning, hvilken, enligt utskottets mening, bör omfatta frågan om stärkande af landets fasta försvar i dess helhet, bör sålunda utredas icke blott hvilka befästningsåtgärder med hänsyn till de nya på denna fråga inverkan omständigheter, som numera tillkommit, böra ur militärisk synpunkt på förhand vidtagas, och i hvilken ordning detta ur nämnda synpunkt och med fäst afseende jemväl å landets tillgångar och öfriga anslagsbehof lämpligen bör ske, utan äfven till hvad belopp kostnaderna må uppgå för fästningsverkens stärkande eller anläggande, för deras fullständiga bestyckande, för anstalter för försvarets ledning inom fästningarna m. m. samt huru det lefvande försvaret af dem bör ordnas och kostnaderna härför. Och har utskottet härvid velat uttala önskvärdheten af att vid en sådan utredning äfven må tagas i öfvervägande, huruvida icke för försvaret af sådana befästningar, för hvilka icke redan nu särskildt manskap finnes afsedt, må kunna detacheras redan uppsatta trupper, på det att uppsättning af nya sådana för ifrågavarande ändamål må kunna undvikas. Utskottet vill därför med anledning af Kongl. Maj:ts förevarande framställningar tillstyrka Riksdagen att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla om vidtagande af en fullständig utredning af frågan om ordnandet af landets fasta försvar.»

Enligt utskottet tillhandakomna protokollsutdrag har Första Kammaren bifallit ett framställt yrkande, att Riksdagen, med anledning af Kongl. Maj:ts förevarande framställningar, måtte hos Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta verkställa en fullständig utredning af frågan om ordnandet af landets fasta försvar i det syfte, som angåfves i den af herr Lundeberg m. fl. vid detta moment afgifna reservation dock med den ändring i motiveringen, att de i det tryckta utlä-

tandet sidan 11 å fjerde raden nedifrån förekommande orden: »då stambanan» utbyttes mot orden: »samtidigt med att stambanan», hvarigenom ifrågavarande motivering erhöle följande lydelse:

»Ehuru utskottet delar den af statsutskottet och Riksdagen år 1896 uttalade åsigt, att nya fästningar icke böra påbörjas, innan redan anlagda blifvit försatta i försvarbart skick, kan utskottet dock icke förneka, att frågan om ordnandet af landets fasta försvar och den ordning, hvari åtgärder härför böra vidtagas, sedan Riksdagen fattat beslut om fortsättande af den norrländska stambanan från Boden, inträdt i nytt skede, i det att stambanans framdragande till riksgränsen, på sätt departementschefen anført, betingar anläggande af ett fästningsverk i öfre Norrland och arbetena å detta fästningsverk böra så bedrifvas, att det varder färdigt, samtidigt med att stambanan nått sitt slutmål. Oaktadt dessa förhållanden och ehuru utskottet jemväl ej kan bestrida betydelsen af Göteborgs befastande mot sjösidan, anser sig utskottet dock icke böra tillstyrka Riksdagen att bifalla Kongl. Maj:ts förevarande framställningar om anläggande af nya fästningsverk i dessa orter. Ty om äfven frågan om ordnandet af vårt fasta försvar må kunna anses hafva ur rent militärisk synpunkt blifvit genom i statsrådsprotokollet åberopade betänkandet den 21 juni 1892 utredd, torde densamma dock böra utredas ur jemväl andra synpunkter än den rent militära. Utskottet anser därför, att frågan om stärkandet af landets fasta försvar bör göras till föremål för en ny och allsidigare pröfning än hittills skett, i det att utredas bör icke blott hvilka befastningsåtgärder med hänsyn till de nya på denna fråga inverkan omständigheter, som efter nämnda utredning tillkommit, böra ur militärisk synpunkt på förhand vidtagas, och i hvilken ordning detta ur nämnda synpunkt och med fäst afseende jemväl å landets tillgångar och öfriga anslagsbehof lämpligen bör ske, utan äfven till hvad belopp kostnaderna må uppgå för fästningsverkens stärkande eller anläggande, för deras fullständiga bestyckande, för anstalter för försvarets ledning inom fästningarna m. m. samt huru det lefvande försvaret af dem bör ordnas och kostnaderna härför. Utskottet vill därför med anledning af Kongl. Maj:ts förevarande framställningar tillstyrka Riksdagen att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla om vidtagande af en fullständig sådan utredning af frågan om ordnandet af landets fasta försvar.»

Andra Kammaren har deremot bifallit utskottets hemställan.

Vidkommande åter mom. b) har Första Kammaren antagit det förslag, som innefattades i den af herr Lundeberg m. fl. vid detta moment afgifna reservation, deri yrkats, att Riksdagen måtte med anledning af

Kongl. Maj:ts förevarande framställningar och utan afseende å herr friherre Klinckowströms förenämnda yrkande, i riksstaten för år 1898 uppföra ett belopp af 1,000,000 kronor att afsättas för att efter Riksdagens medgifvande användas för stärkande af landets fasta försvar, deri Första Kammaren dock beslutit den ändring, att slutorden: »stärkande af landets fasta försvar» utbyttes mot orden: »de af Kongl. Maj:t ifrågasatta ändamål.»

Andra Kammaren har deremot jemväl i afseende å detta moment bifallit utskottets hemställan.

Kamrarne hafva alltså i afseende å *mom. a)* sammanstämmande beslutit, att Riksdagen skall hos Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta verkställa en fullständig utredning af frågan om ordnandet af landets fasta försvar. I afseende å angifvande af syftet med en sådan utredning hafva kamrarne fattat i någon mån skiljaktiga beslut, i det att Första Kammaren antagit reservanternas ofvan omförmälda motivering med en mindre ändring, men Andra Kammaren gillat utskottets motivering.

För sammanjemkning af de olika meningarna i afsende å motiveeringen föranlåtes utskottet hemställa,

att den skrifvelse Riksdagen kommer att till Kongl. Maj:t, med anledning af Kongl. Maj:ts förevarande framställningar, aflåta må, så vidt angår den fråga, som innefattas i *mom. a)*, erhålla följande lydelse:

»Ehuru Riksdagen vidhåller den af Riksdagen år 1896 uttalade åsigt, att nya fästningar icke böra påbörjas, innan redan anlagda blifvit försatta i försvarbart skick, kan Riksdagen dock icke förneka, att frågan om ordnandet af landets fasta försvar och den ordning, hvori åtgärder härför böra vidtagas, sedan Riksdagen fattat beslut om fortsättande af den norrländska stambanan från Boden, inträdt i nytt skede. Oaktadt detta förhållande och ehuru Riksdagen jemväl ej kan bestrida betydelsen af Göteborgs bestående mot sjösidan, anser sig Riksdagen dock icke böra bifalla Eders Kongl. Maj:ts förevarande framställningar om anläggande af nya fästningsverk i dessa orter. Ty om äfven frågan om ordnandet af vårt fasta försvar må kunna anses hafva ur rent militärisk synpunkt blifvit genom i statsrådsprotokollet åberopade betänkandet den 21 juni 1892 utredd, torde densamma dock böra utredas ur jemväl andra synpunkter än den rent militära. Riksdagen anser därför, att

frågan om stärkandet af landets fasta försvar i dess helhet bör göras till föremål för en ny och allsidigare pröfning än hittills skett, i det att utredas bör icke blott hvilka befästningsåtgärder med hänsyn till de nya på denna fråga inverkan omständigheter, som efter nämnda utredning tillkommit, böra ur militärisk synpunkt på förhand vidtagas, och i hvilken ordning detta ur nämnda synpunkt och med fäst afseende jemväl å landets tillgångar och öfriga anslagsbehof lämpligen bör ske, utan äfven till hvad belopp kostnaderna må uppgå för fästningsverkens stärkande eller anläggande, för deras fullständiga bestyckande, för anstalter för försvarets ledning inom fästningarna m. m. samt huru det lefvande försvaret af dem bör ordnas och kostnaderna härför. Och har Riksdagen härvid velat uttala önskvärdheten af att vid en sådan utredning äfven må tagas i öfvervägande, huruvida icke för försvaret af sådana befästningar, för hvilka icke redan nu särskildt manskap finnes afsedt, må kunna detacheras redan uppsatta trupper, på det att uppsättning af nya sådana för ifrågavarande ändamål må kunna undvikas.

Riksdagen har därför, med anledning af Eders Kongl. Maj:ts förevarande framställningar, velat hos Eders Kongl. Maj:t anhålla, att Eders Kongl. Maj:t täcktes låta verkställa en fullständig utredning af frågan om ordnandet af landets fasta försvar i det syfte här ofvan angifvits.»

Beträffande åter *mom. b)* får utskottet för deri förekommande frågas afgörande medelst gemensam omröstning föreslå följande vote-ringsproposition:

»Den, som vill, att Riksdagen, med anledning af Kongl. Maj:ts förevarande framställningar och utan afseende å herr friherre Klinckowströms i ämnet gjorda yrkanden, i riksstaten för år 1898 uppför ett belopp af 1,000,000 kronor att afsättas för att efter Riksdagens medgifvande användas för de af Kongl. Maj:t ifrågasatta ändamål, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i enlighet med herr friherre Klinckowströms omförmälda yrkanden, ej bifallit Kongl. Maj:ts förevarande framställningar om anvisande af dels 500,000 kronor till påbörjande af be-

fästningsarbeten vid inloppet till Göteborg, dels ock 500,000 kronor till påbörjande af befästningsanläggningar vid Boden.»

Stockholm den 10 maj 1897.

På statsutskottets vägnar:

CHR. LUNDEBERG.

Reservation

af herrar *H. P. P. Tamm*, *I. Månsson* och *P. G. Näslund* mot det sätt, hvarpå de båda kamrarnes skiljaktiga motiveringar blifvit sammanjemkade.

Herr *H. Andersson* har begärt få antecknad, att han icke deltagit i förestående ärendes behandling inom utskottet.